

ב: ר"ן

עין משפט
נר מצוה

גג א מיי פכ"א מהל' אסורי ביאה הלכה י ופ"ה מהל' דעות הלכה ד סמג לאוין קבו טוש"ע אה"ע סימן כה סעיף ג וטוש"ע א"ח ס"י רמ סעיף ז:
גד ב מיי שם סמג שם טוש"ע אה"ע שם סעיף ב וטוש"ע א"ח שם סעיף ח:
גה ג מיי פכ"א מהל' אסורי ביאה הלכה ט סמג שם טור ש"ע אה"ע ס"י כה סעיף ב בהנה:
גו ד ד מיי שם הלכ' יב טוש"ע שם סעיף י וטוש"ע א"ח סימן רמ סעיף ב:
גז ו מיי שם סמג שם טוש"ע א"ח שם סעיף ג:

א ז מיי פ"ד מהלכי מדיני הלכה א ו"ג מהל' שיעומת הלכה א [ופ"ב מהל' מירות הל' אן סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלג סעיף א:
ב ח מיי פ"ד מהלכי מדיני הלכה ג טוש"ע י"ד שם סעיף ב:

מוסף רש"י

וברותי. לשון כרייה (יחזקאל כ' לח.) בני אימה. בני אמה, שפחה (ראמ"ח.) בני מריהה. שקלף עם אשמו מעט ואיט שונה אותה שגלה גמורה (טס.) נבונים. מבינים דבר מתוך דבר (שורבון ט.) וכתוב יששכר כו'. למה מנסה את יעקב לגרר מלה ומתלה אל תבוא כי שכן שמכרת וגו' (טס.) הדרן עלך ואלו מותרין

פירוש הרא"ש

בניך יפיפין ביותר. בלל מוס: מגלה טפח וכתבסה בפה. כדי שתיא יראה ויבשה על פיו אי נמו שלא יהנה בקיבוץ בעד דוגמת דין סדין (בירושלמי כפ"ק דינימות הלכה א) ונמצאו בניו באין לידי פבורות. שהמטעה בלשה אחרת בשעת תשמיש קרובין הננים לצד ממזרות ומתוך שאיט משמש אלל בלימה ולא בקלות ראש אין בלבו מתשעה אחרת: במילי דתשמיש. שרי להרבות תלחוט: דמציניי כמלאכי השרת. במרה ונמלות ופרושין וקדושים משאר המון העם כקדושת מלאכי השרת: ערבתי לו שלחן והפבו. "ששימש עמה שלא כדרכה: מן ביניהא. דג שאוכלו ללי שלוק ומנוסל כפי רעות: וברותי מבם הפושעים וגו'. לשון כרייה

או לשון ונבל אהיה במרוותם: בני אמה. שפחה משותכרת וגריעה מגוירת לפי שהורגלה להיות שטופה בזמה: בני שנואה. אע"פ שאין בלבו לגרשה: בני נדוי. אם הוא או היא מנודין ואסורים בתשמיש המטה וה"ה נמי אכל אלל מיתה [ז"ל מיתלת] שיתא נקט: בני תמורה. נחלפו לו נשותיו כסבור לבא על זו והיא אחרת: בני מריבה. שמתקוטטו יחד

ואב ארבעה נדריים התירו חכמים. כולוה מפרשי מתניתין: קונם שאיני פוחת לך מן הסלע. כלומר קונם ככר זה עלי אם אני פוחת לך מן הסלע:

ב:

ר"ן

לא כפחלת הלילה. ואף כסוף הלילה נשים הולכות בשוק ויתן דעתו עליהם: **וכשהוא מספר.** כשהוא משמש מטתו: **מגלה טפח ומכסה טפח.** בפרק מי שמתו (ברכות דף כג:) אמרינן שהמירו ^ו(לה לאשה) לגלות טפחיים לקטנים והוא טפחיים ומכסה טפח כלומר וטפח שני נשאר מכוסה: **כמי שכפאו שד.** שהיה ממנה כאדם הנטרד מחמת שד שכופהו. אלמא מספר היה בשעת תשמיש: **הא צמילי דשמיש.** שרי כדי לרצותה: **דמלייני כמלאכי השרם.** שה ^ומליינים ונבדלין משאר בני אדם כמלאכי השרת כדאמרינן בהגדה» מלמד שהיו ישראל מזיינין שם כלומר שהיו עם צפני זמנן ולא נתעברו במצרים: **הסורה הפירסך.** דכתיב כי יקח איש אשה(י) שהיא לקוחה לו לעשות זה כל חפלו. וכתב הרמב"ם ז"ל בפרק כ"א מהל"ב (הלכ' ט) ובלבד שלא יוציא שז"ל: **מ"ש מן צנייטא.** דג שזולתו או שולקו כרצונו: **אז ישסה אדם בזום זה.** שבשעה שמוקק עם אשתו לא יתן עיניו בלשה אחרת אפי' היא אשתו: **המודדים והפושעים בי.** אלו בני תשע מדות שלפי שיש לז עזירה ביצירתן הוו מורדין ופושעין: **בני אימה.** לשון יראה שמטיל אימה על אשתו להזקק לה שלא ברצונה ומתוך כך אין בניו הגונים לפי שנהג שלא כשורה כדדרשינן בפרק המואל תפילין(ט) ואן ברגלים חוטא [משלי יט]: **בני אנוסה.** גריעי טפי מצני אימה דבני אימה לא היו אנוסה ממש ואנוסה מיירי שבאנסה לגמרי ומתוך ששני אלו קרובין להיות זה כזה חשיב להו כחד דהא רבי לוי אמר תשע מדות ובפרטנן אמה מואל עשר: **בני שנואה.** ששנואה ומתוך כך נותן דעתו על אשה אחרת: **בני נדוי.** שגא עליה כשהוא מנודה: **בני סמורה.** שגא על אמת מנשוי וכסבור שהיא לרמה: **בני מריבה.** אע"פ שאינו שנואה אלל שהיתה מריבה צנייהס לפי שעה: **בני שכרות.** שמתוך שכרותו אינו נותן דעתו על אשתו: **בני גרושס הלב.** שגמר בלבו לגרשה: **בני ערצוביא.** שגאו עליה כמה בני אדם: **בני חלופה.** שמעמה פניה להיות תוצעתו צפה: **כל אדם שאשסו חוצעתו.** כללה שילאה לפני יעקב ואמרה לו אלי תבא' ויאל ממנה ישכר דכתיב ומצני יששכר יודעי צינה לעתים: **דמרציו ארצויי.**

שמפתה אותו בדברי רצוי ופיזס כללה שלא אמרה ליעקב אלל לקור בלהלה אלל לא שמהא תוצעתו צפה: **הדרן עלך ואלו מותרין**
ארבעה נדריס הסירו חכמים. ומפרש בגמרא [כא:] שמתרין מאלהין בלל היתר חסס: **נדרי זרווין.** שלא נדר אלל לזר חצירו שלא יעמוד בדעתו כדמפרש ואזיל: **נדרי הבאי.** נדר שאינו כלום. שמיר וסית מתרגמינן הבאי ובור (ישעיה כו): **קונם שאיני פוחד לך.** קונם דמיו עלי אם אני מוכרו בפחות מסלע שהוא ארבע דינרין: **קונם שאיני מוסיף לך על הסקל.** קונם הנמקח עלי אם אני מוסיף לקנות ביתר משקל שהוא שני דינרין: **שניהס**
עמאל דלל פריך בגמרא והא דברים שכלב כדפריך לקמן אנדרי אונסין משוס דבעינן פיו ולבו שוין ונדרי זרווין שריין מהאי טעמא: נדרי הבאי. גזומא והבאי לשון אחרים:

אינו מספר. אינו משמש: **מגלה טפח.** מבגדה: **ומכסה.** אותו טפח מבגד וכן עושה עד שיכל עליה: **ודומה כמי שכפאו שד.** שגא עלי ככה ודומה כמי ששד כפאו. ואיט דאמרי שמתכסה כולו כאדם שמפחד מן השד: **דמלייני.** שעטופים בצליית: **ציניטא.** דג שיכול לאכלו כמו שירצה: **בני אפני"ס**

בניך יפיפין ביותר אמרה להן "אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה אלא בחצות הלילה יוכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח ודומה עליו כמי שכפאו שד ואמרתיו לו מה טעם ואמר לי כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת ונמצאו בניו באין לידי ממזרות לא קשיא הא במילי דתשמיש הא במילי אחרנייתא א"ר יוחנן זו דברי יוחנן בן דהבאי אבל אמרו חכמים אין הלכה כיוחנן בן דהבאי אלא יכל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה משל לבשר הבא מבית הטבח רצה לאכלו במלח אוכלו צלי אוכלו מבושל אוכלו שלוק אוכלו וכן דג הבא מבית הצייד אמר אמימר מאן מלאכי השרת רבנן דאי תימא מלאכי השרת ממוש אמאי אמר רבי יוחנן אין הלכה כיוחנן בן דהבאי הא אינהו בקיאי בצורת הולד טפי ואמאי קרו להו מלאכי השרת ^ודמצייני כמלאכי השרת ההיא דאתאי לקמיה דרבי אמרה לו רבי ערכתי לו שלחן והפכו אמר לה בתי תורה התירוך ואני מה אעשה לך ההיא דאתאי לקמיה דרב אמרה לו רבי ערכתי לו שלחן והפכו אמר מאי שנא מן ביניא' וילא תתורו אחרי לבבכם מכאן אמר רבי יאל ישתה אדם בכום זה ויתן עיניו בכום אחר אמר רבינא לא נצרכא אלא ^ודאפילו ב' ^ונשוי ^בוברותי מכם המורדים והפושעים בי אמר רבי לוי יאלו בני תשע מדות בני אסנ"ת משגע"ח בני אימה בני אנוסה בני נידוי בני תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערצוביא בני חצופה איני ^ווהאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל אדם שאשתו תובעתו היווין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם שנאמר ^והבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתבי' ואקח את ראשי שבטיכם ולא כתיב נבונים וכתבי' יששכר חמור גרם וכתבי' ^ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ההיא דמרציא ארצויי:

הדרן עלך ואלו מותרין
ארבעה ^{טו} נדרים התירו חכמים נדרי זרווין ונדרי הבאי ונדרי שגגות ונדרי אונסין נדרי זרווין כיצד היה מוכר חפץ ואמר קונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל שניהם
הדרן עלך ואלו מותרין
ארבעה נדריס הסירו חכמים. ומפרש בגמרא [כא:] שמתרין מאלהין בלל היתר חסס: **נדרי זרווין.** שלא נדר אלל לזר חצירו שלא יעמוד בדעתו כדמפרש ואזיל: **נדרי הבאי.** נדר שאינו כלום. שמיר וסית מתרגמינן הבאי ובור (ישעיה כו): **קונם שאיני פוחד לך.** קונם דמיו עלי אם אני מוכר ב פחות מסלע שהוא ארבע דינרין: **קונם שאיני מוסיף לך על הסקל.** קונם הנמקח עלי אם אני מוסיף לקנות ביתר משקל שהוא שני דינרין: **שניהס**
עמאל דלל פריך בגמרא והא דברים שכלב כדפריך לקמן אנדרי אונסין משוס דבעינן פיו ולבו שוין ונדרי זרווין שריין מהאי טעמא: נדרי הבאי. גזומא והבאי לשון אחרים:

ואלו מותרין פרק שני נדרים

אינו מספר. אינו משמש: **מגלה טפח.** מבגדה: **ומכסה.** אותו טפח מבגד וכן עושה עד שיכל עליה: **ודומה כמי שכפאו שד.** שגא עלי ככה ודומה כמי ששד כפאו. ואיט דאמרי שמתכסה כולו כאדם שמפחד מן השד: **דמלייני.** שעטופים בצליית: **ציניטא.** דג שיכול לאכלו כמו שירצה: **בני אפני"ס**
משגע"ח. סימן הוא: **שנואה.** שלבו על אחרת בשעת תשמיש. ואמרו כשגא עליה לאו ביאה גמורה היא הואיל וכל כך שנואה אלל כונת בעלמא הוא: **בני נידוי.** שהצעל בנדוי וצא עליה ומתעצרת הימנו: **בני סמורה.** שיש לו ב' נשים וכסבור לבא על זו וצא על אחרת. ל"א בני תמורה שהוא סבור לבא על אשה אחרת ונמצאת שהיא אשתו וקרובין לממזרות שהרי נתכוון לליאוף: **בני מריבה.** שמשמש במריבה: **בני שכרות.** שמשמש בשכרות דציאטו לאו ביאה גמורה אלל כציאת זנות היא שאין מתכוון אלל לצעול בעלמא: **בני ערצוביא.** שגא על אשה אמת צין הנשים ואין ידוע על איזו מהן בל. ל"א שגאו עליה אנשים הרבה ואין ידוע בן מי הוא. ל"א בני ערצוביא ספק בן תשעה לראשון או בן שצעה לאחרין: **יששכר חמור גרם.** חמור גרם ליששכר שגולד. אותו חמור שהיה יעקב רוכב שפנה לאלל למה: **דמרציו ארצויי.** אינה תוצעת צפה אלל דמרציו קמיה מראה לו מתוך דצריה כגון למה דמהיהא נפקי בני מעליא:

הדרן עלך ואלו מותרין

ארבעה נדריס הסירו חכמים. בלל שוס שאלה: **נדרי זרווין**
כו' מן הסלע. שהוא ארבע דינרין: **והלל.** הקונה אומר שאינו מוסיף לו על שקל שהוא שני דינרין: **אימה בני אנוסה בני נידוי בני תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערצוביא בני חצופה איני** ^ווהאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל אדם שאשתו תובעתו היווין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם שנאמר ^והבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתבי' ואקח את ראשי שבטיכם ולא כתיב נבונים וכתבי' יששכר חמור גרם וכתבי' ^ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ההיא דמרציא ארצויי:

הדרן עלך ואלו מותרין

ארבעה ^{טו} נדרים התירו חכמים נדרי זרווין ונדרי הבאי ונדרי שגגות ונדרי אונסין נדרי זרווין כיצד היה מוכר חפץ ואמר קונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל שניהם
הדרן עלך ואלו מותרין

הדרן עלך ואלו מותרין
ארבעה נדריס הסירו חכמים. ומפרש בגמרא [כא:] שמתרין מאלהין בלל היתר חסס: **נדרי זרווין.** שלא נדר אלל לזר חצירו שלא יעמוד בדעתו כדמפרש ואזיל: **נדרי הבאי.** נדר שאינו כלום. שמיר וסית מתרגמינן הבאי ובור (ישעיה כו): **קונם שאיני פוחד לך.** קונם דמיו עלי אם אני מוכר ב פחות מסלע שהוא ארבע דינרין: **קונם שאיני מוסיף לך על הסקל.** קונם הנמקח עלי אם אני מוסיף לקנות ביתר משקל שהוא שני דינרין: **שניהס**
עמאל דלל פריך בגמרא והא דברים שכלב כדפריך לקמן אנדרי אונסין משוס דבעינן פיו ולבו שוין ונדרי זרווין שריין מהאי טעמא: נדרי הבאי. גזומא והבאי לשון אחרים:

מסורת הש"ס

רש"י

א) ועי' פס"י קדושין עב. ד"ה דומים למלאכי השרת, ב) [ז"ל שמיאן יעבידן], ג) עירובין ק: ד) ס"י יוחנן, ה) מיר יא: [שבושת כא:], ו) לאחר עיון בסוגיא דכרכות כג: איתא דז"ל לו לאש, ז) [של פסח וספרי תבוא כו ה, ח) [דכרס דג], ט) [עירובין ק:], י) [בבבאשית ג:],

תורה אור השלם

- וְהָיָה לָכֵם לְצִיצַת וְרִאיוֹתֶיכם אֹתוֹ וּחִבְרֹתֶיכם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:
- בַּמִּדְבָּר טו לט וּבְרוּתֵי מִכֶּם הַמִּדְּרִים וְהַפְּשֻׁעִים בִּי מִזֶּרֶץ מְגִדִּיהֶם אֲרִיצֵי אֹתָם וְאֵל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבוֹא וְיִדְעַתֶּם בִּי אֲנִי יְיָ:
- הָבֹו לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנָבִנִים וְיָדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימֶם בְּרָאשֵׁיהֶם: דברים א יג
- וְאָקַח אֶת רֹאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיָדְעִים וְאֲתֵן אֹתָם רִאשִׁים עֲלֵיכֶם וְשָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי מִשְׁמֵים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: דברים א טו
- וְיִשְׁכַּר חֲמֹר בָּרָם רַבִּין בִּין הַמִּשְׁפָּחִים: בראשית מט יד
- וּמִבְנֵי יִשְׁשֹׁכָר יִודְעֵי בִינָה לַעֲמֵים לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רִאשִׁיהֶם עַל מִתֵּיבֵם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם:

דברי הימים א יב לג

גליון הש"ס

ר"ג ד"ה דפציניי ב'י מצויינים ונבדלים. עי' קדושין עב ע"א כתיב ד"ה דומים: בהרא"ש ד"ה ערבתי לו שולחן ששימש עמה שלא בדיבה. עיין יצמות דף לג ע"ב מצד מ"ה ולא ממעשה:

תוספות

ארבעה נדרים. עד השתא איירי בצינויי האסורין ונמינויי המותרים צמתים בדבר הנדור ונמתמים בדבר המותר והשתא מיירי בנדרים דאע"ג דהוליאס מפיו בלשון שאר נדר אפילו הכי מותרין וטעמא הוי משוס דבעינן פיו ולבו שוין ואנן סהדי דלל שוו פיו ולבו כהני ד' נדרים והיינו

עמאל דלל פריך בגמרא והא דברים שכלב כדפריך לקמן אנדרי אונסין משוס דבעינן פיו ולבו שוין ונדרי זרווין שריין מהאי טעמא: נדרים הבאי. גזומא והבאי לשון אחרים:

הדרן עלך ואלו מותרין